

IVO HORVAT, PUBLICIST IZ ZAGREBA: O OŽIVLJAVANJU ANARHO-SINDIKALIZMA

Hoće li pojava slobodarskih skupina oživjeti ljevicu?

Tko je to nedavno izjavio: »Utopija je potrebna svakom da ne bi izludio u stvarnosti«? Sjetih se toga ovih dana pročitavši izvještaj iz Pule pod naslovom »Za povratak radničkog dostojanstva« – razgovor s anarho-sindikalistima Eugenom Babićem i Dianom Putti koji najavljuju kongres hrvatskih anarho-sindikalista /MASA/ u Puli i osnutak pulskog ogranka /Novi list, 23. kolovoza/.

Iznenadenje u javnosti

Ako ista, to je izazvalo iznenadenje hrvatske javnosti koja mahom s predrasudama gleda na svaki anarhistički pokret u svijetu. Iznenadeni su i mnogi hrvatski ljevičari. Pogotovo oni jer su se, eto, našli neki »novi klinici« koji njima, ljevičarima, otimaju programske ciljeve. A kad smo čuli od ikojega našega lijevog lidera da govori o potrebi da se radnici organiziraju na principima direktne demokracije, kao što propagiraju mladi Puljani: »To znači – vele oni – da radnici sami sebe zastupaju i da sami, bez posredovanja birokrata i različitih sindikalnih vođa, donose odluke i zatim ih provode u djelo. Uvijek je manje-više isti recept: solidarnost, pregovori, pritisak, bojkot, štrajk. Borimo se za povratak zgaženog ljudskog dostojanstva«.

To su novi glasovi u učmaloj atmosferi opće apatije, a »recept kapitalizma je apati-

ja: televizija, puno zabave i malo razmišljanja svojom glavom«, ocjenjuje Eugen Babić.

Podsjećaju nas da su hrvatski anarhisti imali značajnu ulogu još prije stotinu godina, da su bili borbena krilo hrvatskog radničkog pokreta. O tome piše i Zoran Senta u pogovoru »Povijesti anarhizma« Maxa Nettlausa /DAF,2000./ Godine 1904. održane su anarhističke manifestacije u Rovinju, 1908. u Splitu gdje je osnovan i nogometni klub »Anarh«, a 1922. održan je u Puli anarhistički kongres s 400 delegata.

Naši građanski povjesničari nisu se udostojali da zabilježe takva gibanja, niti uopće aktivnosti hrvatskog radničkog pokreta još od 1880. i kongresa Socijaldemokratske stranke 1895. Tko danas zna za hrvatskog libertera, radnika Stjepana Fabijanovića, koji je bio prisiljen napustiti rodnu zemlju da bi umro u Sjedinjenim Državama 1935. ostavivši za sobom »trag neovisnog i hrabrog duha u mnogim publikacijama tiskanim u Sjedinjenim Državama« /Senta/.

Krleža sa simpatijama za anarhiste

Povjesničar Ivan Očak u svojoj knjizi o Miroslavu Krležu /Spektar, 1982./ spominje Krležino izuzetno zanimanje za anarhističku literaturu, posebno onu iz Rusije iz doba 1917-1918. To mu je 1929. za-

plijenio Janko Bedeković, šef zagrebačke policije. »Mene je tada, veli Krleža, uz Lenjina nerazmjerno mnogo više interesirao anarhizam u Rusiji.«

Krležine simpatije prema anarhizmu trajno su se očitovala u njegovim ocjenama. Za Pjotra Kropotkina je rekao da je bio sanjar: »Njegova djela znanstvena su osnova svih anarhističkih teorija u svijetu« /Panorama pogleda, 1975./ Za Bakunjinu /Mihajla Aleksandrovića/ veli 1955.: »Čovjek pun protuslovlja koji je, pangermanski raspoloženom mladom Marxu usprkos, zaljubljen u potlačene slavenske narode, ideolog je slavenske, evropske i međunarodne federacije. Umire ponosan i usamljen s vjerom u Stjenku Razina.«

A 1968., možda povodom studentskih nemira, Krleža izražava svoj sentimentalni odnos prema anarhističkim istupima: »Anarhoindividualni istupi su leptiri pod nogama golemih diluvijalnih životinja. Ali upravo te leptirske prozirne inspiracije i svijesti prvi su znaci da se intelektualna klima socijalnog diluvija mijenja. Puca led na rijekama, stiže pramaljeće.« /Panorama, 1975./

Puca li led na našim rijekama?

A danas? Puca li led na našim rijekama, ima li znakova da se približava »pramaljeće« koje će otvoriti nove

horizonte i navijestiti izlaz iz ove, po radni svijet, nemoguće situacije u Hrvatskoj? Vlada nam najavljuje uskoro nova smanjenja radničkih prava, ukidanje tekovina radničkih borbi u minulom stoljeću. Hoće li sindikati uspjeti da se tome odupru ili pak će njihova birokracija, kao u nizu slučajeva dosad, oportunistički pokleknuti pred naletom krupnoga kapitala i međunarodnih kapitalističkih korporacija?

Ili da čekamo neke »nove klince« iz Pule i tko zna odakle sve, kad vidimo da se hrvatski socijaldemokrati još ne ponašaju kao istinski borci za interese hrvatskog radništva, za očuvanje bar dosad stečenih prava, za njihovo proširenje ako je ikako moguće: za široku participaciju radništva u upravljanju svojim poduzećima, svojim kolektivima, za punu vlast izabranih radničkih vijeća?

Bez takvih ciljeva i borbe za njih nema socijaldemokracije. Kad će to shvatiti u SDP-u? Pa nije valjda i za njih sanaderovska fraza o ulasku u EU; rješenje za sve? Kakva varka! Borba se vodi ovdje, za ove naše ljude, za naš radni svijet, u ovim našim prilikama koje nam nitko neće promijeniti na bolje ne promijenimo li ih mi sami, ne promijene li ih organizirani radnici sami, reagira Ivo Horvat iz Zagreba.

IVO HORVAT, PUBLICIST IZ ZAGREBA:

O OŽIVLJAVANJU ANARHO-SINDIKALIZMA

Tko je to nedavno izjavio: »Utopija je potrebna svakom da ne bi izludio u stvarnosti«? Sjetih se toga ovih dana pročitavši izvještaj iz Pule pod naslovom »Za povratak radničkog dostojanstva« – razgovor s anarho-sindikalistima Eugenom Babićem i Dianom Piutti koji najavljuju kongres hrvatskih anarho-sindikalista /MASA/ u Puli i osnutak pulskog ogranka /Novi list, 23. kolovoza/.

Iznenadenje u javnosti

Ako išta, to je izazvalo iznenadenje hrvatske javnosti koja mahom s predrasudama gleda na svaki anarhistički pokret u svijetu. Iznenadeni su i mnogi hrvatski ljevičari. Pogotovo oni jer su se, eto, našli neki »novi klinici« koji njima, ljevičarima, otimaju programske ciljeve. A kad smo čuli od ikojega našega lijevog lidera da govori o potrebi da se radnici organiziraju na principima direktne demokracije, kao što propagiraju mladi Puljani: »To znači – vele oni – da radnici sami sebe zastupaju i da sami, bez posredovanja birokrata i različitih sindikalnih vođa, donose odluke i zatim ih provode u djelo. Uvijek je manje-više isti recept: solidarnost, pregovori, pritisak, bojkot, štrajk. Borimo se za povratak zgaženog ljudskog dostojanstva«.

To su novi glasovi u učmaloj atmosferi opće apatije, a »recept kapitalizma je apatija: televizija, puno zabave i malo razmišljanja svojom glavom«, ocjenjuje Eugen Babić.

Podsjećaju nas da su hrvatski anarhisti imali značajnu ulogu još prije stotinu godina, da su bili borbena krilo hrvatskog radničkog pokreta. O tome piše i Zoran Senta u pogovoru »Povijesti anarhizma« Maxa Nettlaua /DAF, 2000./ . Godine 1904. održane su anarhističke manifestacije u Rovinju, 1908. u Splitu gdje je osnovan i nogometni klub »Anarh«, a 1922. održan je u Puli anarhistički kongres s 400 delegata.

Naši građanski povjesničari nisu se udostojali da zabilježe takva gibanja, niti uopće aktivnosti hrvatskog radničkog pokreta još od 1880. i kongresa Socijaldemokratske stranke 1895. Tko danas zna za hrvatskog libertera, radnika Stjepana Fabijanovića, koji je bio prisiljen napustiti rodnu zemlju da bi umro u Sjedinjenim Državama 1935. ostavivši za sobom »trag neovisnog i hrabrog duha u mnogim publikacijama tiskanim u Sjedinjenim Državama« /Senta/.

Krleža sa simpatijama za anarhiste

Povjesničar Ivan Očak u svojoj knjizi o Miroslavu Krleži /Spektar, 1982./ spominje Krležino izuzetno zanimanje za anarhističku literaturu, posebno onu iz Rusije iz doba 1917-1918. To mu je 1929. zaplijenio Janko Bedeković, šef zagrebačke policije. »Mene je tada, veli Krleža, uz Lenjina nerazmjerno mnogo više interesirao anarhizam u Rusiji.«

Krležine simpatije prema anarhizmu trajno su se očitovale u njegovim ocjenama. Za Pjotra Kropotkina je rekao da je bio sanjar: »Njegova djela znanstvena su osnova svih anarhističkih teorija u svijetu« /Panorama pogleda, 1975./ Za Bakunjinu /Mihajla Aleksandroviča/ veli 1955.: »Čovjek pun protuslovlja koji je, pangermanski raspoloženom mladom Marxu usprkos, zaljubljen u potlačene slavenske narode, ideolog je slavenske, evropske i međunarodne federacije. Umire ponosan i usamljen s vjerom u Stjenku Razina.«

A 1968., možda povodom studentskih nemira, Krleža izražava svoj sentimentalni odnos prema anarhističkim istupima: »Anarhoindividualni istupi su leptiri pod nogama golemih diluvijalnih životinja. Ali upravo te leptirske prozirne inspiracije i svijesti prvi su znaci da se intelektualna klima socijalnog diluvija mijenja. Puca led na rijekama, stiže pramaljeće.« /Panorama, 1975./

Puca li led na našim rijekama?

A danas? Puca li led na našim rijekama, ima li znakova da se približava »pramaljeće« koje će otvoriti nove horizonte i navijestiti izlaz iz ove, po radni svijet, nemoguće situacije u Hrvatskoj? Vlada nam najavljuje uskoro nova smanjenja radničkih prava, ukidanje tekovina radničkih borbi u minulom stoljeću. Hoće li sindikati uspjeti da se tome odupru ili pak će njihova birokracija, kao u nizu slučajeva dosad, oportunistički pokleknuti pred naletom krupnoga kapitala i međunarodnih kapitalističkih korporacija?

Ili da čekamo neke »nove klince« iz Pule i tko zna odakle sve, kad vidimo da se hrvatski socijaldemokrati još ne ponašaju kao istinski borci za interese hrvatskog radništva, za očuvanje bar dosad stečenih prava, za njihovo proširenje ako je ikako moguće: za široku participaciju radništva u upravljanju svojim poduzećima, svojim kolektivima, za punu vlast izabranih radničkih vijeća?

Bez takvih ciljeva i borbe za njih nema socijaldemokracije. Kad će to shvatiti u SDP-u? Pa nije valjda i za njih sanaderovska fraza o ulasku u EU, rješenje za sve? Kakva varka! Borba se vodi ovdje, za ove naše ljude, za naš radni svijet, u ovim našim prilikama koje nam nitko neće promijeniti na bolje ne promijenimo li ih mi sami, ne promijene li ih organizirani radnici sami, reagira Ivo Horvat iz Zagreba.

Izvor: "Novi list", Rijeka, subota, 6. rujna 2008.